

ΡΗΓΑΣ ΦΕΡΑΙΟΣ

Ο ΟΡΑΜΑΤΙΣΤΗΣ - Ο ΕΘΝΕΓΕΡΤΗΣ

3^ο Γενικό Λύκειο Αμπελοκήπων, Θεσσαλονίκης
Σχολικό έτος 2020-2021
Ζουμπουλή Ελένη, Γ₂

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην συγκεκριμένη εργασία, θα ασχοληθούμε με έναν από τα σημαντικότερα πρόσωπα που συνέβαλε ενεργά στην απελευθέρωση του ελληνικού έθνους, στην Επανάσταση του 1821, τον Ρήγα Φεραίο. Ο Ρήγας, καταγόταν από την Θεσσαλία και το δηλωτικό της καταγωγής του ήταν Βελεστινλής. Αποκαλείται από πολλούς ως πρωτομάρτυρας της Ελευθερίας ενώ επίσης, χαρακτηρίζεται και ως επαναστάτης, εθνεγέρτης, οραματιστής καθώς και πολιτικός και στρατιωτικός νους. Η έντονη επιθυμία του για επανάσταση με σκοπό την ελευθερία της πατρίδας, τον οδήγησε στην συγγραφή τραγουδιών, επαναστατικών μανιφέστων και βιβλίων. Την περίοδο αυτή, ο Ρήγας βρισκόταν στην Βιέννη ωστόσο σκεφτόταν να επισκεφτεί την Ελλάδα σύντομα και να προετοιμάσει την επανάσταση των Ελλήνων. Λίγο προτού ξεκινήσει το ταξίδι του προς τα τουρκοκρατούμενα ελληνικά εδάφη και αφού είχε ήδη ολοκληρώσει τα πακέτα των επαναστατικών του κειμένων, φρόντισε να σταλούν τα κιβώτια αυτά στην Τεργέστη όπου θα τα παραλάμβανε ο πιστός του φίλος Κορωνιός και θα τα φύλαγε ώσπου να φτάσει ο ίδιος εκεί. Εν τούτοις, ο Κορωνιός απουσίαζε την στιγμή εκείνη και τα έγγραφα έπεσαν στα χέρια του Δημητρίου Οικονόμου, ο οποίος κατέδωσε στην τοπική αστυνομία τους συμπατριώτες του. Έτσι, συνελήφθη ο Ρήγας στην Τεργέστη και βρήκε τραγικό θάνατο πριν προλάβει να βάλει σε λειτουργία τα σχέδιά του. Παρά τα όσα αναφέρθηκαν σχετικά με την θέση του στο ζήτημα της απελευθέρωσης, ιδιαίτερα σημαντική θεωρείται και η συμβολή του στην παιδεία. Συγκεκριμένα, το άρθρο 22 στα << Δίκαια του Ανθρώπου >> μας δίνει πολλές πληροφορίες για τις αντιλήψεις του Φεραίου ως προς το εκπαιδευτικό σύστημα. Αρχικά, δίνει αξία στην δυναμική της μόρφωσης του κάθε ανθρώπου, συσχετίζει την πρόοδο με την μόρφωση, κρίνει αναγκαία την σωστή εκμάθηση της ιστορίας, χαρακτηρίζει απαραίτητη την διδασκαλία της αρχαίας ελληνικής γλώσσας ενώ παράλληλα θεωρείται και ως εισηγητής της ισότητας των δύο φύλων. Συνοψίζοντας, ο Ρήγας Φεραίος αποδεικνύεται ένας άνθρωπος με δυναμισμό, θάρρος, τόλμη και αγάπη για την πατρίδα του αλλά και για ένα δημοκρατικό κράτος που θα προσφέρει πολλά στον κόσμο. Η υπομονή και επιμονή του δεν κρίνονται μάταιες, καθώς παρά τον ξαφνικό και απρόσμενο θάνατό του, οι κινήσεις του έχουν ασκήσει τεράστια επιρροή σε όλη την Ευρώπη.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περίληψη	σελ. 2
Εισαγωγή	σελ. 4
Κεφάλαιο 1 : Γέννηση και έργα του Ρήγα	
1.1 Καταγωγή	σελ. 5
1.2 Βιβλία, χάρτες και μανιφέστα του Φεραίου	σελ. 5
Κεφάλαιο 2 : Η ζωή και τα κατορθώματα του Ρήγα	
2.1 Επαναστάτης	σελ. 6
2.2 Πολιτικός και Στρατιωτικός νους	σελ. 6
2.3 Εθνεγέρτης	σελ. 8
2.4 Οραματιστής	σελ. 8
Κεφάλαιο 3 : Η σύλληψη και ο θάνατός του	σελ. 9
Κεφάλαιο 4 : Η συμβολή του Βελεστινλή στην παιδεία	σελ. 11
Κεφάλαιο 5 : Ρήσεις του Ρήγα	σελ. 13
Συμπεράσματα	σελ. 14
Βιβλιογραφία	σελ. 15

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Με αφορμή την συμπλήρωση των διακοσίων (200) ετών από το εθνικό γεγονός της Επανάστασης του 1821, ο Δήμος Αμπελοκήπων – Μενεμένης διοργανώνει έναν Μαθητικό Διαγωνισμό στα πλαίσια αυτού του εορτασμού, με κύριο θέμα τον πρωτομάρτυρα της ελληνικής ελευθερίας Ρήγα Φεραίο. Βασικό στόχο αυτής της εργασίας αποτελεί η πληροφόρηση και η κατανόηση της ιδιαιτερότητας αυτού του ανθρώπου για το θάρρος, την επαναστατικότητα, την δύναμη και την πίστη που έδειξε προκειμένου να δει ελεύθερο τον σκλαβωμένο Ελληνισμό. Η συμβολή του στον δύσκολο αυτό αγώνα της Επανάστασης, διαδραμάτισε καθοριστικό ρόλο τόσο στο στρατηγικό κομμάτι όσο και στην ψυχολογική κατάσταση των αείμνηστων πολεμιστών, μέσα από τα τραγούδια και τα βιβλία που ο ίδιος έγραψε.

Η παρούσα εργασία, η οποία αποτελεί αφιέρωση στην ζωή και στο έργο του Ρήγα Φεραίου, είναι δομημένη ως εξής : στην πρώτη ενότητα αναγράφονται πληροφορίες για την ζωή του με σκοπό την αναγνώριση του προσώπου για το οποίο θα αναφερθούμε στην υπόλοιπη παρουσίαση, στην δεύτερη ενότητα αναλύονται τίτλοι που συνοδεύουν το όνομα του Φεραίου με παραδείγματα και αναφορές στα επιτεύγματά του, στην τρίτη ενότητα αναφέρονται συνοπτικά δεδομένα για την σύλληψή του και τον άδικο θάνατό του, στην τέταρτη ενότητα η θέση του απέναντι στον εκπαιδευτικό τομέα και τέλος, στην πέμπτη ενότητα υπάρχουν καταγεγραμμένες ορισμένες γνωστές και διαχρονικές ρήσεις του Ρήγα, που μέχρι σήμερα πολλοί έχουν ως οδηγό στην πορεία της ζωής τους.

Κεφάλαιο 1

1.1 Καταγωγή

Βελεστινλής Ρήγας ή Φεραίος (1757 – 1798)

Ο μεγάλος πρωτομάρτυρας της Ελευθερίας. Από τους πρωτεργάτες του νεοελληνικού διαφωτισμού και τους προδρόμους της νεοελληνικής λογοτεχνίας. Γεννήθηκε στο Βελεστίνο της Θεσσαλίας, όπου ήταν η αρχαία πόλη Φεραί. Ρήγας ήταν το πραγματικό βαφτιστικό του όνομα και το Βελεστινλής το δηλωτικό της καταγωγής του. Υπέγραφε κι ο ίδιος << Ρήγας Βελεστινλής Θετταλός>>. Τα πρώτα γράμματα τα έμαθε στην πατρίδα του κι ύστερα στη Ζαγορά. Ταξίδεψε, για να κάνει την τύχη του, να προκόψει, στην Πόλη 30 χρονών. Εκεί, κι αργότερα στην Βλαχία, δούλεψε ως <<οικοδιδάσκαλος>>, <<καταστιχάριος (λογιστής)>>, <<γραμματικός>> σε άρχοντες και διερμηνέας στους ηγεμόνες της Βλαχίας. Διάβασε πολύ και εγκολλώθηκε με πάθος τα φιλελεύθερα κηρύγματα του γαλλικού διαφωτισμού και τις αρχές της Γαλλικής Επανάστασης.

1.2 Βιβλία, χάρτες και μανιφέστα του Φεραίου

Στα 1790 εκδίδει στην Βιέννη τα βιβλία: <<Σχολείο των ντελικάτων εραστών>> και <<Φυσικής Απάνθισμα>>. Μετάφρασε και ένα τρίτο το <<Πνεύμα των νόμων>> του Μοντεσκιέ μα δεν εκδόθηκε. Ξαναγυρίζει από την Βλαχία στην Βιέννη το 1796 με γεμάτες τις τσάντες του ένα σωρό έργα για τύπωμα. Δεν τον παίρνει όμως ο χρόνος. Συνεπαρμένος από την ιδέα της απελευθέρωσης της πατρίδας και όλων των σκλάβων της Βαλκανικής, τυπώνει επαναστατικά μανιφέστα, χάρτες και μερικά βιβλία. Τύπωσε τη <<Χάρτα της Βλαχίας>>, τη << Γενική Χάρτα της Μολδαβίας>> και την μεγάλη δωδεκάφυλλη <<Χάρτα της Ελλάδος>> (1797), που είναι ένας γεωγραφικός και ιστορικός πίνακας του αρχαίου και νέου Ελληνισμού, για να κάνει τους ραγιάδες να θυμηθούν την ιστορία και την δόξα τους. Για τον ίδιο σκοπό τύπωσε και εικόνα του Μεγάλου Αλεξάνδρου με παραστάσεις μαχών και πορτραίτα στρατηγών. Βιβλία του: <<Νέος Ανάχαρσις>>, <<Ηθικός Τρίπους>>, το <<Στρατιωτικών Εγκόλπιον>>, <<Το Επαναστατικό μανιφέστο>>. Το τελευταίο, είναι μια επαναστατική προκήρυξη, που καλεί σε επαναστατικό συναγερμό όλους τους σκλάβους της οθωμανικής αυτοκρατορίας. Διακηρύσσει σ' όλους τους λαούς τα <<ιερά δίκαια...ενός λαού που ορκίστηκε να συντρίψει τις αλυσίδες του>>. Στην συνέχεια, η προκήρυξη παραθέτει το σύνταγμα, με το οποίο θα κυβερνηθεί η <<Νέα Πολιτική Διοίκησης των κατοίκων της Ρούμελης, της Μικρασίας, των Μεσόγειων Νήσων και της Βλαχομογοδανίας>>. Σύνταγμα κατά τις αρχές της Γαλλικής Επανάστασης, με <<τα δίκαια του ανθρώπου και του πολίτη>>, όπου <<όλοι χωρίς εξαίρεση έχουν χρέος να ηξεύρουν γράμματα>>. Και το έντυπο τελειώνει με τους στίχους του Θούριου, <<Ως πότε παλικάρια...>>.

Κεφάλαιο 2

2.1 Επανάστατης

Ο Ρήγας, ως πραγματικός ηγέτης και επαναστάτης, έδωσε προτεραιότητα στην ψυχική προετοιμασία των σκλαβωμένων, ώστε να πάρουν τα όπλα και να επαναστατήσουν κατά της Οθωμανικής τυραννίας. Ήθελε πρώτα, να εξυψώσει το ηθικό τους και μετά να τους ωθήσει στον αγώνα της επανάστασης, όπου θα χρειαζόταν και την ζωή τους ακόμη να θυσιάσουν. Προσπάθησε να δείξει στους συμπατριώτες του την μεγάλη κληρονομιά που είχαν από τους αρχαίους Έλληνες, το μεγαλείο των ελληνικών πόλεων, την οικονομική και πολιτική δύναμη και την ανδρεία των προπατόρων τους.

Ο Ρήγας, όπως διαπιστώνεται από τα έργα του και τα ανακριτικά έγγραφα, χρησιμοποιεί δύο σημαντικά μέσα επικοινωνίας: την εικόνα και την μουσική. Έτσι, θα μπορούσε να περάσει στους σκλαβωμένους τα μηνύματα που ήθελε με όσο το δυνατόν καλύτερα αποτελέσματα για την πραγματοποίηση του επαναστατικού του σχεδίου. Αναλυτικότερα, χρησιμοποίησε:

- εποπτικό μέσο : Εικόνα του Μεγάλου Αλεξάνδρου (τέταρτος τόμος Νέος Ανάχαρσις και Χάρτα της Ελλάδος)
- το τραγούδι (Θούριος και Ύμνος Πατριωτικός)

Αποκαλυπτικά, είναι τα όσα γράφει ο υπουργός Αστυνομίας της Αυστρίας για την επαναστατική μέθοδο και τακτική του Ρήγα: << Ως προπαρασκευαστικόν μέσον προς τον σκοπόν τούτον (δηλαδή το επαναστατικό και στρατιωτικό) συνέταξε και διέδωκεν ο Ρήγας σφοδρά επαναστατικόν τραγούδι, τον Θούριον ύμνον, ητοιμάσε χάρτας της Ελλάδος και των γειτονικών χωρών, εκ των οποίων εις απετελείτο από 12 φύλλα. Ετύπωσε δε μέγα αριθμόν αντιτύπων, μετέφρασε ελληνιστί το τέταρτον μέρος του βιβλίου Ανάχαρσις με πολιτικές σημειώσεις και τον Ηθικόν Τρίπουν. Εξέδωκεν εικόνας του Μεγάλου Αλεξάνδρου, με παρατηρήσεις περί της ανδρείας του... με την πρόθεσιν να κάμη εις τους Έλληνας την αντίθεσιν μεταξύ της παλαιάς και της σημερινής καταστάσεως.>>

Εκτός από την χρήση εποπτικού και ακουστικού μέσου για την μετάδοση του επαναστατικού μηνύματος στους σκλαβωμένους και την εμπύχωση στην απόφαση για επανάσταση, ο Ρήγας Βελεστινλής αναδεικνύεται ρεαλιστής επαναστάτης και για κάτι άλλο σημαντικό. Προετοίμασε το κίνημά του - για την μεθοδευμένη επανάσταση των Ελλήνων και των άλλων Βαλκανικών λαών - να στηρίζεται στις ντόπιες δυνάμεις και όχι στην βοήθεια των δυνάμεων της << Ανατολής >> και της << Δύσης >> της εποχής του. Γνώριζε καλά, ότι οι ξένες δυνάμεις θα εξυπηρετούσαν τα δικά τους συμφέροντα. Γι' αυτό και στα επαναστατικά του κείμενα, στην Επαναστατική Προκήρυξη, στον Θούριό του δεν απευθύνει έκκληση στις μεγάλες δυνάμεις για βοήθεια στην σχεδιαζόμενη επανάσταση. Μέχρι τότε, οι σκλαβωμένοι προσβλέπανε στην βοήθεια των ξένων δυνάμεων για την αποτίναξη της τυραννίας.

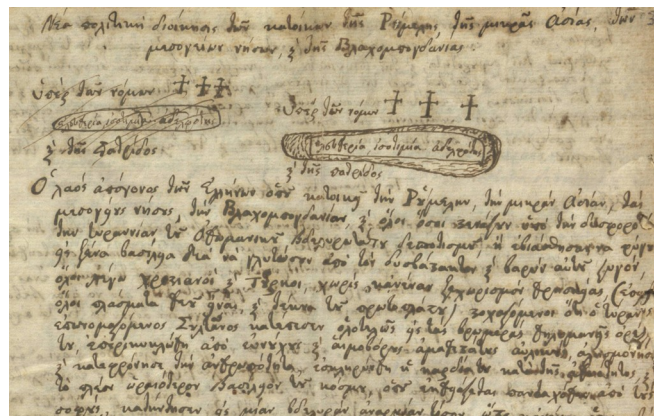
2.2 Πολιτικός και Στρατιωτικός νους

Ο Ρήγας, αποδεικνύεται με το επαναστατικό του κείμενο << Νέα Πολιτική Διοίκησις >> και πολιτικός νους. Αρχικά, συνέταξε κατά το σχεδιασμό της επανάστασης του την << Επαναστατική Προκήρυξη >>, το οποίο θα διαμοίραζε και θα διακήρυσσε σε όλα τα έθνη το δίκαιο της επανάστασής του. Είναι μια πολύ σωστή πολιτική ενέργεια, προκειμένου να υποστηρίξει τα δίκαια του αγώνα των σκλαβωμένων. Έπειτα, είχε την πρόνοια να συντάξει σε εποχή σκλαβιάς και

τυραννίας τον πρώτο Καταστατικό Πολιτειακό Χάρτη του Ελληνισμού με το όνομα << Νέα Πολιτική Διοίκησης >>, όπου περιέχονται τα Δίκαια του Ανθρώπου και το Σύνταγμα. Πίστευε ότι η αναρχία είναι μορφή τυραννίας, γι' αυτό και προσπάθησε να συντάξει την καταστατικό χάρτη πριν από την έκρηξη της επανάστασής του, πριν από την κάθοδό του στην Ελλάδα. Έτσι, οι επαναστατημένοι Έλληνες και οι άλλοι Βαλκανικοί λαοί θα είχαν έτοιμο ένα σχέδιο για να ψηφίσουν και να κυβερνηθεί δημοκρατικά η νέα του πολιτεία, που θα αντικαταστούσε την οθωμανική τυραννία.

Στην Νέα Πολιτική Διοίκηση του Ρήγα, διακηρύσσονται η ισότητα των πολιτών έναντι των νόμων, η ατομική και εθνική ελευθερία, η ελευθερία έκφρασης των ιδεών, των θρησκευτικών

πεποιθήσεων, των συγκεντρώσεων, η ελευθερία του τύπου, η ασφάλεια των πολιτών, το δικαίωμα της ιδιοκτησίας, η αντίσταση στη βία και αδικία κ.ά. Ωστόσο, ο Ρήγας προσέθεσε και πολλά δικά του κείμενα στο Γαλλικό Σύνταγμα του 1793, το οποίο μετέφρασε και είχε ως πρότυπο. Ενδεικτικά μνημονεύονται, η υποχρεωτική εκπαίδευση όχι μόνο των ανδρών αλλά και των

κοριτσιών (Δίκαια του Ανθρώπου, άρθρο 22) - διάταξη που για πρώτη φορά καταχωρείται στο Σύνταγμα -, η στρατιωτική άσκηση των γυναικών – θεωρούμενος ίσως ο εισηγητής της ισότητας ανδρών και γυναικών στην εποχή του -, η προστασία των πολιτών από την τοκογλυφία κ.ά.

Ο Ρήγας κατόρθωσε με το Σύνταγμά του να αποδώσει στα ελληνικά τους νέους νομικούς, πολιτικούς, οικονομικούς όρους που εισάγονται με την Νέα Πολιτική Διοίκηση και ακόμη να χρησιμοποιήσει λέξεις και όρους που για πρώτη φορά καταγράφονται στο ελληνικό λεξιλόγιο : <<κοινωνική νομοθεσία>>, <<επιθεωρητής>>, <<πληρεξούσιος>>, <<ψηφιστής>>.

Το ενδιαφέρον του Ρήγα να συντάξει το Σύνταγμα για τους σκλαβωμένους, οι οποίοι θα επαναστατούσαν και θα δημιουργούσαν την νέα πολιτειακή πραγματικότητα, κατατάσσει το σχεδιαζόμενο κίνημά του στην κατηγορία της επανάστασης και όχι της εξέγερσης, όπου συνήθως δεν υπάρχει μέριμνα για την μελλοντική πορεία των εξεγερμένων.

Ο Ρήγας, γνώριζε πως χωρίς στρατιωτική επιτυχία της επανάστασής του δεν θα ήταν δυνατόν να πραγματοποιηθεί η πτώση του οθωμανικού δεσποτισμού και δεν θα ήταν δυνατόν να αποκτηθεί η πολυπόθητη ελευθερία και η δημιουργία δημοκρατικής πολιτείας. Γι' αυτό τον λόγο, κατά τον σχεδιασμό και την προετοιμασία της επανάστασής του γνώριζε ότι:

- A) θα ήταν απαραίτητη η στρατιωτική εκπαίδευση των Ελλήνων και
- B) θα έπρεπε η έναρξη της επανάστασης να γίνει με προετοιμασία και επιτελικό σχεδιασμό.

2.3 Εθνεγέρτης

Ο Ρήγας χαρακτηρίζεται εθνεγέρτης, διότι με τον Θούριό του <<Ως πότε παλικάρια>>, τη Χάρτα του, το Σύνταγμά του συνέβαλε σημαντικά στην αφύπνιση των συνειδήσεων των σκλαβωμένων Ελλήνων. Τόνωσε το ηθικό τους πως με τις δικές του δυνάμεις θα αποκτήσουν την πολυπόθητη ελευθερία. Τους δίδαξε τον τρόπο με τον οποίο θα αποκτούσαν την ελευθερία, όπως χαρακτηριστικά γράφει ο στρατηγός Μακρυγιάννης στα 1836 (*Μετά πολλούς αιώνας Ρήγας Βελεστινλής σπύρει τον σπόρον της ελευθερίας εις τους Έλληνας και τους ενθαρρύνει οδηγών αυτούς τον τρόπον της απελευθερώσεως των. Οι Έλληνες ενθουσιασθέντες και ενθαρρυνθέντες από τους λόγους του Ρήγα έλαβον τα όπλα υπέρ της ελευθερίας.*)

2.4 Οραματιστής

Ο Ρήγας Βελεστινλής με την επανάσταση που ετοιμάζε, των σκλαβωμένων Ελλήνων και των άλλων Βαλκανικών λαών, στη θέση της δεσποτικής οθωμανικής εξουσίας, οραματιζόταν να εγκαθιδρυθεί η << Νέα Πολιτική Διοίκησης >>, η δημοκρατική του πολιτεία. Όλοι οι συνυπόδουλοι λαοί *χωρίς εξαίρεσιν θρησκείας και γλώσσης*, όπως τονίζει στο δεύτερο άρθρο του συντάγματός του, θα απαρτίσουν την αντιπροσωπευτική πολυεθνική πολιτεία, που θα φέρει τον τίτλο *Ελληνική Δημοκρατία*, το πολιτικό πρότυπο του πολιτισμού των κλασικών χρόνων, μοναδικό στην ιστορία των αιώνων και στις παραδόσεις των λαών. Η δημοκρατία ήταν για τον Ρήγα ένα πανανθρώπινο ιδανικό με υπερεθνικές διαστάσεις.

Οι κάτοικοι της νέας πολιτείας θα ήταν ίσοι έναντι του νόμου, θα επικρατούσε ανεξιθρησκεία και σεβασμός της γλώσσας του κάθε λαού που θα συμμετείχε στην δημοκρατική πολιτεία, θα νέμονταν της ζωής και της περιουσίας των κατοίκων της.

Κεφάλαιο 3

Η σύλληψη και ο θάνατός του

Ο Ρήγας, όταν τελείωσε η εκτύπωση των επαναστατικών του κειμένων, αποφάσισε να επισκεφτεί την Τεργέστη και από εκεί να περάσει στα τουρκοκρατούμενα ελληνικά μέρη. Πριν φύγει από την Βιέννη, άφησε εντολή στους φίλους του να στείλουν στην Τεργέστη 3 κιβώτια με έντυπα στο εμπορικό κατάστημα του Αντωνίου Νιώτη και συνάμα έστειλε γράμμα στον Κορωνιό να σπεύσει να τα παραλάβει και να τα φυλάξει, ώσπου να φτάσει ο ίδιος εκεί.

Ο Κορωνιός όμως απουσίαζε για εμπορικές δουλειές στην Δαλματία και έτσι το γράμμα του Ρήγα έπεσε στα χέρια του συνεταίρου τού Κορωνιού, του Κοζανίτη Δημητρίου Οικονόμου, ο οποίος, άγνωστο από ποιούς υπολογισμούς κινούμενος, έσπευσε να καταδώσει τους συμπατριώτες του στην αυστριακή αστυνομία, η οποία έδρασε με κεραυνοβόλο ταχύτητα. Συνελήφθη στην Δαλματία ο Κορωνιός και μεταφέρθηκε στην Τεργέστη, ενώ παράλληλα έγιναν αλλεπάλληλες συλλήψεις οπαδών του Ρήγα στην Βιέννη και στην Πέστη. Στις 19 Δεκεμβρίου 1797, ο Ρήγας ανύποπτος έφθασε αργά το βράδυ στην Τεργέστη, αλλά αμέσως συνελήφθη από τις αστυνομικές αρχές που τον περίμεναν.

Αρχίζουν οι ανακρίσεις, φρουρείται στο δωμάτιο με δυο φρουρούς, ένα της αστυνομίας και ένα του στρατού, που αλλάζουν κάθε δύο ώρες. Ενημερώνεται στη Βιέννη ο υπουργός της αστυνομίας και ο ίδιος ο αυτοκράτορας Φραγκίσκος. Ακολουθούν οι συλλήψεις των Συντρόφων του Ρήγα σε όλη την επικράτεια.

Το βράδυ, πριν από την μεταφορά του στη Βιέννη, με σίδερα στα χέρια και στα πόδια, ο Ρήγας κατόρθωσε να αυτοτραυματιστεί με ένα μικρό μαχαιρίδιο, που είχε κρύψει και διέλαθε της προσοχής των φρουρών. Αποτέλεσμα να παραμείνει στην Τεργέστη ακόμη ένα μήνα μέχρι να αποθεραπευθεί. Στο δωμάτιό του, όπου φρουρούνταν, επέτρεπαν την είσοδο μόνο στο γιατρό και τον νοσοκόμο για την περιποίηση των τραυμάτων. Άφησαν και τον ιερέα της Ορθόδοξης Εκκλησίας για τα πνευματικά καθήκοντα του Ρήγα.

Από την Τεργέστη ένα πρωινό χαράματα, για να μην μάθουν οι Έλληνες αυτή την μεταγωγή, μεταφέρθηκε στη Βιέννη για να συνεχιστούν οι ανακρίσεις για τη «συνωμοσία» εναντίον της εξουσίας του σουλτάνου. Εκεί στη φυλακή της Βιέννης παρέμεινε δύο μήνες. Και άλλοι δέκα σύντροφοί του είχαν συλληφθεί. Αποκαλυπτικά είναι τα έγγραφα που έχουν δημοσιευθεί. Ο υπουργός της Αστυνομίας Pergen χαρακτηριστικά ανέφερε στον αυτοκράτορα Φραγκίσκο, ότι ο Ρήγας και οι σύντροφοί του δεν είχαν πράξει κάτι εναντίον του κράτους του. Γι' αυτό θα αθωώνονταν από τα ποινικά δικαστήρια αν τους πήγαιναν σε δίκη. Πρότεινε την διπλωματική επικοινωνία με την Οθωμανική Πύλη. Να κοιτάζουν να πάρουν ανταλλάγματα. Ο Ρήγας και οι σύντροφοί του θυσιάζονταν στην σκοπιμότητα της αυστριακής εξουσίας.

Μετά από δύο μήνες αποφασίστηκε η μεταφορά του Ρήγα και των επτά ακόμη συντρόφων του, για να παραδοθούν στον καϊμακάμη του Βελιγραδίου. Επιλέχθηκαν για τη συνοδεία τους, ως φρουρά, είκοσι τέσσερις στρατιώτες, ένας αξιωματικός και δύο υπαξιωματικοί. Σύμφωνα με τη διαταγή, κανείς τους δεν θα ήταν του Ανατολικού Ορθοδόξου θρησκευματος. Θα τους συνόδευσε και ένας υπάλληλο της Τουρκικής πρεσβείας της Βιέννης.

Σιδηροδέσμοι κλείσθηκαν στην σκοτεινή ειρκτή του πύργου Neboisa, όπου επί 40 ολόκληρες ημέρες υπέμεναν τα μαρτύρια στα οποία τούς υπέβαλλαν οι

βασανιστές τους. Τέλος, στις 13/24 Ιουνίου 1798, στραγγαλίστηκαν και τα πτώματά τους ρίχθηκαν στον Δούναβη.

Σύμφωνα με τις πληροφορίες ενός δημοσιευμένου χειρόγραφου του Λασσάνη, ο Ρήγας πεθαίνοντας είπε:
<< Λύσσαξε Τούρκε! Δεν εξαλείφεις μ' ημάς και τον σπόρο της ελευθερίας, οι εκδικηταί μας γρήγορα θ' αναβλαστήσωσι! >>. Έτσι τραγικά και απότομα κόπηκε το νήμα της ζωής του εθνομάρτυρα, αλλά τα λόγια του αποδείχθηκαν προφητικά.

Το αίμα τους πότισε το σχέδιο της επανάστασής του, που ανακόπηκε με την προδοσία στην Τεργέστη από τον τυχάρπαστο Έλληνα έμπορο. Ο Θούριος «Ως πότε παλικάρια» τραγουδιόταν στην Ελλάδα, στα Βαλκάνια, και ενδυνάμωσε τις καρδιές των σκλαβωμένων. Κι έτσι, έπειτα από είκοσι τρία χρόνια οι ραγιάδες Έλληνες πήραν τα όπλα για τον ένοπλο αγώνα κατά της οθωμανικής απολυταρχικής εξουσίας και απέκτησαν την ελευθερία.

<<Ο πρόωρος θάνατός του τον σταμάτησε εκεί, στο κατώφλι των Νέων Καιρών, και εκεί πύργωσε το μεγαλόπνοο όραμά του, ο μεγάλος Πρόδρομος – Ήρωας και Μάρτυρας μιας Ιδέας, μιας εθνικής και πανανθρώπινης Ιδέας>>, γράφει ο Λέανδρος Βρανούσης.

Η μορφή του έμεινε ζωντανή και οδηγητική στους μεταγενέστερους και το συμβολικό του μήνυμα άσκησε βαθιές επιδράσεις τόσο στους Έλληνες και γενικά στους βαλκανικούς λαούς, όσο και σε ολόκληρη την Ευρώπη.

Οι στραγγαλισθέντες για την ελευθερία της πατρίδος στον πύργο Neboisa :

-Ρήγας Βελεστινλής, ετών 40

-Ευστράτιος Αργέντης, έμπορος, από τη Χίο, ετών 31

-Αντώνιος Κορωνιός, έμπορος και λόγιος, από τη Χίο, ετών 27

-Δημήτριος Νικολίδης, γιατρός, από τη Ζίτσα Ιωαννίνων, ετών 32

-Ιωάννης Καρατζάς, λόγιος, από τη Λευκωσία της Κύπρου, ετών 31

-Θεοχάρης Τουρούντζιας, έμπορος, από τη Σιάτιστα, ετών 22

-Ιωάννης Εμμανουήλ, φοιτητής ιατρικής, από την Καστοριά, ετών 24

-Παναγιώτης Εμμανουήλ, υπάλληλος του Αργέντη, ετών 22

Κεφάλαιο 4

Η συμβολή του Βελεστινλή στην παιδεία

Οι αντιλήψεις του Ρήγα Βελεστινλή για την παιδεία, αποτυπώνονται στο σημαντικό κείμενό του, που περιέχεται στο άρθρο 22 των «Δικαίων του Ανθρώπου».

Αναλυτικότερα, το περιεχόμενο του άρθρου 22 στα «Δίκαια του Ανθρώπου» είναι το ακόλουθο:

«Όλοι, χωρίς εξαιρέσεις, έχουν χρέος να ηξεύρουν γράμματα. Η Πατρίς έχει να καταστήσει σχολεία εις όλα τα χωρία δια τα αρσενικά και θηλυκά παιδιά. Εκ των γραμμάτων γεννάται η προκοπή, με την οποίαν λάμπουν τα ελεύθερα έθνη. Να εξηγούνται οι παλαιοί ιστορικοί συγγραφείς, εις δε τας μεγάλας πόλεις να παραδίδεται η γαλλική και ιταλική γλώσσα, η δε ελληνική να είναι απαραίτητος.»

Στο παραπάνω άρθρο, παρουσιάζεται η θέση του Ρήγα απέναντι στην δυναμική της μόρφωσης του κάθε ανθρώπου. Πέρα από την υποχρέωση της πατρίδος να φτιάξει σχολεία, ο Ρήγας τονίζει πως ο κάθε άνθρωπος έχει «χρέος», να μαθαίνει «γράμματα». Εδώ, ο Ρήγας προσθέτει την ενεργητική προσπάθεια των ανθρώπων να «ηξεύρουν γράμματα», να μορφώνονται, πέρα από τις προσπάθειες της πολιτείας. Κι αυτό διότι πιστεύει, πως η γνώση χωρίς την ενεργητική προσπάθεια του διδασκόμενου δεν μπορεί να γίνει κτήμα του. Η λέξη «χρέος» έχει μια δυναμική για την προσωπική προσπάθεια του ανθρώπου στην απόκτηση της γνώσης.

Παράλληλα, ο Ρήγας σημειώνει ότι θα πρέπει να υπάρξει μέριμνα για την ίδρυση σχολείων στα χωρία και στις πόλεις, προκειμένου να μορφώνονται όλα τα παιδιά. Τονίζει ακόμη, ότι θα πρέπει να μορφώνονται και τα κορίτσια. Ο Ρήγας, αναγνώριζε τον παιδευτικό ρόλο της μητέρας στην ανατροφή των παιδιών. Για πρώτη φορά το 1797 σε Σύνταγμα καταγράφεται η πρωτοποριακή αυτή ιδέα του Ρήγα, που είναι δική του καθαρά προσθήκη. Δεν υπήρχε στο γαλλικό πρότυπο που μετέφρασε. Το γεγονός αυτό δείχνει τη δυναμική του πνεύματός του, τις παιδαγωγικές του αντιλήψεις.

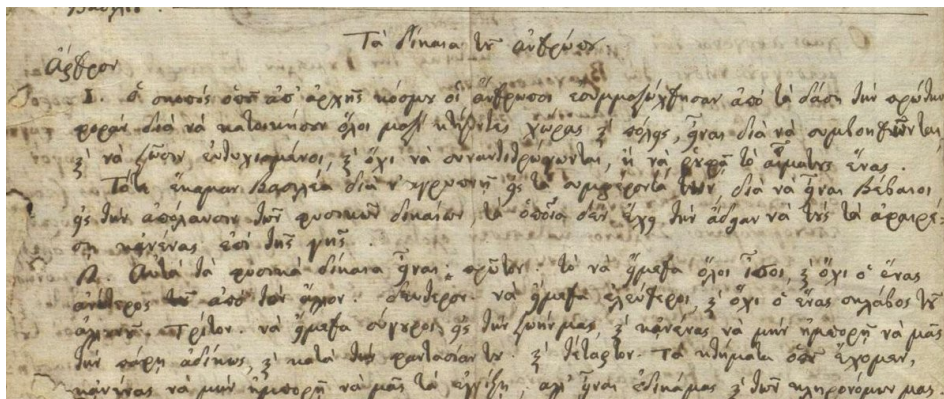
Επιπρόσθετα, ο Ρήγας μπορεί να θεωρηθεί και ως ο εισηγητής της ισότητας των δύο φύλων. Ο μη διαχωρισμός μεταξύ αρσενικών και θηλυκών ατόμων στον τομέα της μόρφωσης, καθιστά έμμεσα με την υποχρεωτική εκπαίδευση και την ισότητα αυτή.

Εντύπωση προκαλεί το γεγονός ότι ο Ρήγας πολύ σωστά συνδέει την πρόοδο με την μόρφωση. Η ανάπτυξη της παιδείας συμβάλει καθοριστικά στην γενική εξέλιξη, οικονομική, επιστημονική, τεχνική, κοινωνική. Γι' αυτό και η επένδυση στην παιδεία είναι πολύ αποδοτική συμβάλλοντας στην γενικότερη πρόοδο και «προκοπή», ενός λαού. Χαρακτηριστικά, ο Ρήγας τονίζει ότι «εκ των γραμμάτων γεννάται η προκοπή με την οποίαν λάμπουν τα ελεύθερα έθνη». Η ρήση αυτή του Ρήγα θα έπρεπε να αποτελεί το βασικό σύνθημα της πολιτικής, της παιδείας και της κοινωνίας μας, καθώς κατ' αυτόν τον τρόπο επιτυγχάνεται η ανάπτυξη των υπόλοιπων παραμέτρων της κοινωνίας.

Ακόμη ο Ρήγας δίνει και παιδαγωγικές οδηγίες για τον τρόπο διδασκαλίας της ιστορίας, που αποτελεί σημαντικό παράγοντα ενίσχυσης της ιστορικής μνήμης και αυτοσυνειδησίας. Συγκεκριμένα, τονίζει πως θα πρέπει «να εξηγούνται οι παλαιοί ιστορικοί συγγραφείς», να μην γίνεται μια ξερή απαρίθμηση γεγονότων και ημερομηνιών, αλλά στη διδασκαλία να καταβάλλεται προσπάθεια να ερμηνεύονται τα ιστορικά γεγονότα. Να γίνεται, δηλαδή, μια αναλυτική διεξόδυση στις αιτίες τους, ώστε να κατανοείται η πορεία και η εξέλιξη της ιστορίας του ανθρώπου και της κοινωνίας.

Έχοντας υπ' όψιν τη σημασία της γνώσης ξένων γλωσσών στην επικοινωνία των ανθρώπων και των λαών καθώς και την συμβολή γενικότερα στην πρόοδο και στην ανάπτυξη, ο Ρήγας συνιστά να διδάσκονται στα σχολεία των πόλεων του κράτους του δύο ξένες γλώσσες, η γαλλική και η ιταλική που τότε ήταν οι πιο διαδεδομένες.

Παράλληλα, όμως, για να πετύχει μια ισορροπία στην εκπαίδευση και να μην υπάρξει κάποια αλλοτρίωση και αποξένωση από την ελληνική γλώσσα, ο Ρήγας με έμφαση συμπληρώνει ότι στα σχολεία θα πρέπει απαραίτητα να διδάσκεται και η αρχαία ελληνική γλώσσα. Σ' αυτήν τη γλώσσα ήταν γραμμένα τα μεγάλα επιτεύγματα του ανθρωπίνου πνεύματος; Ιλιάδα, Οδύσσεια, οι τραγωδίες, τα έργα του Πλάτωνα, Ιπποκράτους, Αριστοτέλους καθώς και η Καινή Διαθήκη.

Κεφάλαιο 5

Ρήσεις του Ρήγα

1. «Όποιος ελεύθερα συλλογᾶται συλλογᾶται καλά». **Φυσικῆς ἀπάνθισμα, σελ. 24**
2. «Κάλλιο ἔναι μιᾶς ὥρας ἐλεύθερη ζωὴ παρὰ σαράντα χρόνια σκλαβιὰ καὶ φυλακὴ». **Θούριος, στίχ. 7-8**
3. «Όλοι χωρὶς ἐξαίρεσιν ἔχουν χρέος νὰ ἡξεύρουν γράμματα». **Τὰ Δίκαια τοῦ Ἀνθρώπου, ἄρθρο 22**
4. «Ἐκ τῶν γραμμάτων γεννᾶται ἡ προκοπὴ μὲ τὴν ὁποίαν λάμπουν τὰ ἐλεύθερα ἔθνη». **Τὰ Δίκαια τοῦ Ἀνθρώπου, ἄρθρο 22**
5. «Γιὰ τὴν Πατρίδα ὅλοι νὰ ἔχωμεν μιὰ καρδιά». **Θούριος, στίχ. 42**
6. «Καιρὸς εἶν' τῆς Πατρίδος ν' ἀκούσῃ τὴ λαλιά». **Θούριος, στίχ. 80**
7. «Στὴν πίστιν τοῦ καθένος ἐλεύθερος νὰ ζῆ». **Θούριος, στίχ. 43**
8. «Ὁ Νόμος εἶναι ἐκείνη ἡ ἐλευθέρη ἀπόφασις, ὅπου μὲ τὴν συγκατάθεσιν ὅλου τοῦ λαοῦ ἔγινεν». **Τὰ Δίκαια τοῦ Ἀνθρώπου, ἄρθρο 4**
9. «Τὸ ἠθικὸν σύνορον τῆς Ἐλευθερίας εἶναι τοῦτο τὸ ρητόν: Μὴ κάμῃς εἰς τὸν ἄλλον ἐκεῖνο ὅπου δὲν θέλεις νὰ σὲ κάμουν». **Τὰ Δίκαια τοῦ Ἀνθρώπου, ἄρθρο 6**
10. «Όλον τὸ ἔθνος ἀδικεῖται, ὅταν ἀδικεῖται ἓνας μόνος πολίτης». **Τὰ Δίκαια τοῦ Ἀνθρώπου, ἄρθρο 23**
11. «Όταν ἡ διοίκησις βιάζῃ, ἀθετῇ, καταφρονῇ τὰ δίκαια τοῦ λαοῦ καὶ δὲν εἰσακούῃ τὰ παράπονά του, τὸ νὰ κάμῃ ὁ λαὸς ἢ κάθε μέρος τοῦ λαοῦ ἐπανάστασιν, νὰ ἀρπάξῃ τὰ ἄρματα καὶ νὰ τιμωρῇ τοὺς τυράννους του, εἶναι τὸ πλέον ἱερὸν ἀπὸ ὅλα τὰ δίκαιά του καὶ τὸ πλέον ἀπαραίτητον ἀπὸ ὅλα τὰ χρέη του». **Τὰ Δίκαια τοῦ Ἀνθρώπου, ἄρθρο 35**
12. «Οἱ Ἕλληνες... δὲν κάνουν ποτὲ εἰρήνην μὲ ἓνα ἐχθρόν, ὅπου κατακρατεῖ τὸν ἑλληνικὸν τύπον». **Τὸ Σύνταγμα, ἄρθρο 121**
13. «Ὡς πότε παλληκάρια, νὰ ζῶμεν στὰ στενὰ μονάχοι, σὰν λιοντάρια, στὲς ράχες, στὰ βουνά;». **Θούριος, στίχ. 1-2**
14. «Νὰ λάμψῃ πάλιν Λευθεριά, ὡς ἦτον τότε μιὰ φορά». **Ἕγμνος Πατριωτικὸς, στροφὴ 20**

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, σκοπός της παρούσας εργασίας, ήταν η γνώση και κατανόηση της προσφοράς του Ρήγα Φεραίου κατά κύριο λόγο στην Επανάσταση του 1821, με αφορμή τον εορτασμό των διακοσίων (200) χρόνων. Συνοψίζοντας, λοιπόν, και σύμφωνα με όσα αναλύθηκαν στην παραπάνω εργασία, διαπιστώνουμε ότι το πολιτικό όραμα του Ρήγα ήταν μια βαλκανική επικράτεια - ελεύθερη και ανεξάρτητη από την διοίκηση της οθωμανικής αυτοκρατορίας -, όπου το ελληνικό κράτος θα διατηρούσε μια κυρίαρχη θέση ενώπιον των υπολοίπων κρατών. Παράλληλα, επιβεβαιώνουμε πως η αξία της παιδείας στις αντιλήψεις του Ρήγα, ήταν σημαντική και βασική του προτεραιότητα στην διαμόρφωση του μελλοντικού του κράτους.

Κλείνοντας, θεωρώ πως η εργασία αυτή αποτέλεσε την αρχή της δημιουργίας μια νέας προοπτικής των σημερινών δεδομένων. Η ταύτιση των παλαιών αυτών γεγονότων που οδήγησαν στο ξέσπασμα της επανάστασης,, οι λόγοι, οι αποφάσεις και η τότε διαχείριση, μπορούν να συνδεθούν με τα σημερινά ζητήματα και να κατανοήσει κανείς εις βάθος τα νέα προβλήματα. Η ιστορική γνώση, δηλαδή, κρίνεται αναγκαία καθώς ο σύγχρονος άνθρωπος κατανοεί πληρέστερα τις δυσκολίες και τα προβλήματα που ορθώνονται στην πορεία της εξέλιξης ενός κράτους και αποκτά την ικανότητα να σκέφτεται και να κρίνει ορθολογικά στάσεις, συμπεριφορές και αποφάσεις.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- << *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους* >>, τόμος ΙΑ, Ο Ελληνισμός υπό ξένη κυριαρχία (περίοδος 1669 – 1821) - Τουρκοκρατία – Λατινοκρατία, εκδ. Εκδοτική Αθηνών.
- Γενική Σχολική Εγκυκλοπαίδεια στην Δημοτική Γλώσσα, << *ΥΔΡΙΑ* >>, δεύτερος τόμος, εκδ. Γ. ΑΞΙΩΤΕΛΛΗΣ & ΣΙΑ Ε.Π.Ε , Αθήνα.
- Δημήτριος Καραμπερόπουλος, *Ρήγας Βελεστινλής και Παιδεία – Πρωτοποριακές ιδέες και συγκροτημένη σκέψη για την μόρφωση των παιδιών*, Αναρτήθηκε από: <http://www.karaberopoulos.gr/el/arthra-gia-velenstinli/arthra-rhga-belestinli-paideia-prwtoporiakes-idee-sugkrotimenh-skepsh/>
- Επιστημονική Εταιρεία Μελέτης Φερών-Βελεστίνου-Ρήγα, Βιβλία-Μελέτες, 14. *Η πορεία του Ρήγα προς το μαρτύριο*, βιβλίο σε PDF, Αναρτήθηκε από: <https://www.rhigassociety.gr/new/%CE%B2%CE%B9%CE%B2%CE%BB%CE%AF%CE%B1-%CE%BC%CE%B5%CE%BB%CE%AD%CF%84%CE%B5%CF%82/>
- Επιστημονική Εταιρεία Μελέτης Φερών-Βελεστίνου-Ρήγα, Δημήτριος Καραμπερόπουλος, *Η Επαναστατική Φυσιογνωμία του Ρήγα Βελεστινλή*, βιβλίο σε PDF, Αθήνα 2000. Αναρτήθηκε από: http://karaberopoulos.gr/karaberopoulos/pdf/fysiognomia_rigas.pdf